

OPPVEKSTPLAN FOR LISTER

BARNEHAGE OG GRUNNSKOLE

2015 – 2020

Involverer kommunene Farsund, Flekkefjord, Kvinesdal, Lyngdal og Sirdal

Revidert utgave januar 2016

A: Innledning

Bakgrunn

Regionplan Agder 2020 er en omfattende og overordna plan for hele Agder. Den inneholder blant annet et kapittel om utdanning samt tiltak knyttet til en del satsingsområder deriblant kompetanseheving i barnehage og grunnskoleskole.

I februar 2014 ble det søkt om skjønnsmidler fra Fylkesmannen i Vest-Agder for å lage en strategisk oppvekstplan for Lister med basis i Regionplan Agder 2020. Oppvekstplanen for Lister er avgrenset til å gjelde barnehage og grunnskole fordi kommunene er organisert ulikt, og det vil være for omfattende å trekke inn andre fagområder.

Organisering

Arbeidet med planen har vært organisert som et prosjekt der styringsgruppa har vært de fem skolefaglig ansvarlige fra Listerkommunene.

Prosjektgruppa har bestått av fem representanter fra kommunene som har dekket barnehage, småskoletrinn, mellomtrinn og ungdomstrinn. I tillegg har det vært en representant fra PPT og en fra Lister pedagogiske senter (LPS).

Prosjektleder har vært tilsatt i 20 % stilling.

Arbeidet i prosjektgruppa er blitt forelagt styringsgruppa underveis slik at styringsgruppa har kunnet komme med innspill.

Brobygging

Planen skal danne ei bro mellom Regionplan Agder 2020, kommunale planer i Listerkommunene og felles tiltak for kompetanseheving i barnehager, grunnskoler og PPT. Planen skal den være en rettesnor for hvordan en tenker seg situasjonen er i barnehager og grunnskoler i 2020, hvilke satsingsområder som skal være felles for Listerregionen og hva en tenker må til for å komme dit. Det er ikke tatt med konkrete tiltak fordi disse bør være en del av de kommunale planene.

Den gode sirkel

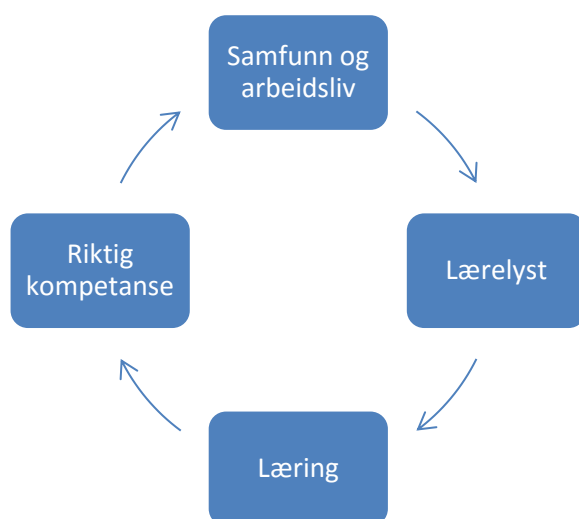
I kapittel 3 i Regionplan Agder 2020 er det tatt med en positiv sirkel med utgangspunkt i «Verdiskapning bygd på kunnskap»:

1. Lærelyst er grunnleggende for læring.
2. Læring er grunnleggende for kompetanseutvikling.

3. Riktig kompetanse er grunnleggende for nyskaping i samfunns- og arbeidsliv.

Barn og ungdom må få økt sin lærelyst slik at alle gjennomfører et utdanningsløp som gir dem kunnskaper og ferdigheter de trenger for å kunne delta i samfunnet og arbeidslivet på en meningsfull måte. Gjennom å fokusere på tiltak som gir økt lærelyst, trivsel og sosial trygghet, vil vi også oppnå bedre skoleresultater og mindre frafall i videregående skole. Dette vil gjøre regionen mer attraktiv å bosette seg i og vil gjøre regionen mer konkurransedyktig gjennom økt kompetanse.

Regionplan Agder 2020

«Den positive sirkel»

Visjon for Lister 2020:

Alle barn og unge i Lister skal etter endt grunnskole ha nådd sine læringsmål som et fundament for videre utvikling og skolegang.

Forutsetninger for å få til en utvikling i riktig retning.

For at en skal få en utvikling i en retning mot å oppfylle visjonen, må tiltak inneholde tydelige krav om at:

- alle voksne i skole og barnehage skal ha god kompetanse i relasjonsbygging
- alle ansatte i barnehage og grunnskole skal ha høy bevissthet om at tidlig innsats og riktig hjelp til rett tid er grunnleggende for å lykkes
- behovet for spesialpedagogisk hjelp i barnehage og spesialundervisning i grunnskole skal reduseres
- alle barnehager og grunnskoler skal ha utviklet systemer for å fange opp barn som har spesielle behov

- kvaliteten på tilbudet i barnehage og grunnskole skal økes gjennom utviklingsarbeid som tar utgangspunkt i forskningsbasert kunnskap
- en tar sikte på å videreutvikle barnehagens/skolens profesjonelle kapasitet
- et godt samarbeid med barnas foresatte er viktig for alle barns lærelyst og læring
- ansatte skal motivere og bevisstgjøre foresatte om deres betydning for barnas læring
- det skal legges vekt på utvikling av sosial kompetanse og mestringsopplevelse

B: Felles satsingsområder

1.0 Læringsmiljø

Mål:

Relasjonen mellom voksen og barn skal være trygg og varm, og det er alltid de voksne som er ansvarlig for relasjonsbyggingen.

Alle voksne er forpliktet på å arbeide for å skape mobbefritt miljø i alle barnehager og skoler i Lister.

Barnehage og skole

Forhold som er viktige for å utvikle og opprettholde et godt læringsmiljø:

- pedagogens evne til å lede grupper/klasser og undervisningsforløp
- positive relasjoner mellom barn og pedagog
- positive relasjoner og kultur for læring blant barn og elever
- godt samarbeid med hjemmene
- god ledelse, organisasjon og kultur for læring i barnehager og skoler
- læringsmiljøet i barnehagene skal være lekbasert
- vurdering for læring i skolen:
 - elevene skal forstå hva de skal lære og hva som forventes av dem
 - elevene skal ha tilbakemeldinger som forteller om kvaliteten på arbeidet eller prestasjonen
 - elevene skal få råd om hvordan de kan forbedre seg
 - elevene skal være involvert i eget læringsarbeid med blant annet å vurdere eget arbeid og egen faglig utvikling.

2.0 Grunnleggende ferdigheter

I hver læreplan for fag i grunnskolen er det beskrevet hvordan de grunnleggende ferdighetene er forutsetninger for utvikling av fagkompetanse. Selv om dette gjelder for grunnskolen, er det naturlig at barnehagene også har fokus på deler av disse ferdighetene ved å utvikle barnas språk og begrepsforståelse i språk og tall/mengder.

De fem grunnleggende ferdighetene er:

- å kunne lese
- å kunne regne
- å kunne skrive

- muntlige ferdigheter
- digitale ferdigheter.

2.1 Språk og begreper – Lesing og skriving

Mål:

Alle barn skal få varierte og positive erfaringer med bruk av språket som kommunikasjonsmiddel, som redskap for tenkning og som uttrykk for egne tanker og følelser.

Barnehage

Viktige komponenter for å støtte barnas tilegnelse av språk:

- Språkutviklende samtaler i barnehagehverdagen
- Språkutviklende fortellinger i barnehagehverdagen
- Bruke språket aktivt i lek og aktiviteter
- Bruke «bøkenes verden» inn i barnehagehverdagen (Høytlesing og undring)
- Arbeide systematisk med begrepslæring gjennom lek, språklig bevissthet og skriftspråkstimulering

Skole

Fire viktige komponenter i leseopplæring:

- Utvikle gode språklige ferdigheter
- Utvikle gode kodingsferdigheter
- Utvikle strategiske lesere
- Utvikle motiverte og engasjerte lesere

Fem prinsipper for god skriveopplæring

- Skrive mye i alle fag på fagets premisser og bruke skriving i kunnskapstilegnelsen
- Bruke Vurdering for læring for å fremme elevenes skriveutvikling
- Gi elevene strategier som de kan ta i bruk når de skriver
- Gi rammer som støtte for elevenes skriving
- Skape et klasserom der en diskuterer tekst og skriving

2.2 Real FAG (Naturfag og tall – Regning og matematikk)

Mål:

Alle skal få muligheter til å utvikle gode ferdigheter i realfag som kan danne grunnlag for videre skolegang og yrkesliv

Barnehage

I arbeidet med å utvikle barnas mengde og tallforståelse skal det fokuseres på:

- at barna opplever glede ved å utforske og leke med tall, mengde og former
- å styrke barnas nysgjerrighet, matematikkglede og lyst til å utforske matematiske sammenhenger.
- å bidra til at barna opplever naturen og undring over naturens mangfoldighet
- å ta utgangspunkt i barnas nysgjerrighet, interesser og forutsetninger og stimulere dem til å oppleve med alle sanser, iaktta og undre seg over fenomener i naturen og teknologien

Skole

I arbeidet med å utvikle elevenes regneferdighet bør læreren fokusere på fem komponenter:

- forstå matematiske begreper, representasjoner, operasjoner, prosedyrer og relasjoner
- utføre prosedyrer som involverer tall, størrelser og figurer, effektivt, nøyaktig og fleksibelt
- formulere problemer matematisk og utvikle strategier for å løse problemer ved å bruke passende begreper og prosedyrer
- forklare og begrunne en løsning av et problem, eller utvide fra noe kjent til noe som ikke er kjent
- være motivert for å lære matematikk, se på matematikk som nyttig og verdifullt, og tro at innsats bidrar til læring.

I naturfag bør elevene få anledning til forstå

- at naturfagene er helt sentrale i utøvelsen av de fleste yrker og at det derfor er viktig med god kompetanse i fagene for videre utdanning og yrkesliv
- sammenhenger mellom de ulike fagene (biologi, fysikk og kjemi)
- fagenes betydning for en nyttig samfunnsutvikling
- betydningen av å skape en bærekraftig utvikling og å verne om naturressursene for framtidige generasjoner

3.0 Ledelse

Alle organisasjoner er avhengig av god og tydelig ledelse - ledere som har evnen til å bygge en inkluderende kultur for læring og å utvikle barnehager og skoler til steder hvor barn og unge kan utvikle seg sosialt og faglig som grunnlag for et godt liv.

Dette betyr at en må sørge for å rekruttere de best kvalifiserte personene til lederstillinger i barnehager og grunnskoler, men en må også sørge for at de som innehar lederstillinger, gis muligheter til faglig skolering og oppdateringer av nasjonale, interkommunale og kommunale føringer.

4.0 Folkehelse

St.meld. nr 19, *Folkehelsemeldingen*, påpeker at folkehelsearbeid både handler om å fremme livskvalitet og trivsel gjennom deltakelse i sosialt fellesskap som gir tilhørighet og opplevelser av mestring, og om å redusere risiko for sykdom, funksjonsnedsettelse, psykiske og sosiale problemer. Psykisk helse skal fremover inkluderes som en likeverdig del av folkehelsearbeidet. Det er også nødvendig å være oppmerksom på de betydelige sosiale ulikheter som finnes i befolkningens helse og levevaner. Utvikling i helse er nært knyttet til oppvekstvilkår og de forholdene vi lever under, og det er her nødvendig å ha et særlig fokus rettet mot barn og unge. Kommunenes folkehelsearbeid er et tverrsektorielt ansvar, og det er her nødvendig med et tett samarbeid mellom oppvekstsektoren og kommunenes helse- og omsorgssektor.

Skole- og barnehagenettverkene i Listerregionen vil fremover samarbeide med Helsenettverk Lister for å ivareta dette tverrsektorielle samarbeidet.

C: Tiltak/fyrtårn

1: «Det aller beste»

Alle enheter innenfor skole og barnehage i alle kommuner i regionen forplikter seg til å delta aktivt i et 5-årig program fra 2015 – 2020 for å utvikle kvaliteten på det pedagogiske tilbudet ut mot elevene i skole og barna i barnehage. Programmet har fått prosjektittelen «Det aller beste» og har følgende hovedmålsettinger:

1. Utvikle kvaliteten på den ordinære opplæringen i skolene og det pedagogiske innholdet i barnehagene. Herunder kommer også tilpasset undervisning og tilrettelegging.
2. Utvikle kvaliteten på spesialpedagogiske tiltak i barnehagene og spesialundervisningen i skolene.
3. Under 6 % av elevene i regionen skal ha behov for spesialundervisning, og et minimum av barna i barnehagene skal ha behov for spesialpedagogisk hjelp.

Regiongruppa bestående av Listerkommunenes skole- og barnehageansvarlige samt prosjektleder og prosjektmedarbeider fra Lister PPT er styringsgruppe. Det er oppnevnt ei bredt sammensatt prosjektgruppe med arbeidsgrupper med representanter for skole, barnehage, PPT og skole- og barnehageansvarlige i kommunene. Prosjektledelsen er lagt til Lister PPT som er en interkommunal tjeneste. Faglig forankring sikres gjennom de ulike gruppene og gjennom samarbeid med eksterne samarbeidspartnere som LPS, Statped og RVTS.

2: Program for lederutvikling

Alle kommuner i regionen forplikter seg til å delta aktivt i det 2-årige programmet for lederutvikling i regi av Lister Pedagogiske Senter:

Til programmene inviteres også ledere fra private barnehager, private skoler og videregående skoler i regionen til kostpris.

Høsten 2014 startet nåværende kursrekke om **Relasjonsledelse** som skal gå fra høsten 2014 til våren 2016. I tillegg til de felles kursdagene (3 pr år), gjennomføres det lokale "mellomsamlinger" i hver kommune for å styrke utbyttet av det som har vært gjennomgått på kursdagene.

Planlegging av innhold knyttet til nytt tema for lederutviklingsprogram i perioden 2016 – 2018 vil igangsettes umiddelbart på nyåret 2016 i regi av utnevnt arbeidsgruppe.

3: Deltakelse i prosjektet «Bedre tverrfaglig innsats - BTI»

Bedre Tverrfaglig Innsats (BTI) er en samarbeidsmodell som skal sikre helhetlig og koordinert innsats overfor barn, unge og familier det er knyttet bekymringer til uten at det blir oppfølgingsbrudd. Modellen er utviklet i Danmark av Socialstyrelsen i samarbeid med en rekke kommuner, regioner og organisasjoner. I desember 2011 fikk Helsedirektoratet tillatelse til å tilpasse BTI modellen til norske forhold av Socialstyrelsen. Målet er å utvikle BTI modellen til inspirasjon for alle landets kommuner på sikt. Prosjektet ledes av Helsedirektoratet, hvor oppfølgingsansvaret er gitt til de regionale Kompetansesenter for Rus. For Listerregionen følges prosjektet opp av Kompetansesenter for Rus – Sør (KoRus Sør). <http://www.tidligintervensjon.no/Bedre-tverrfaglig-innsats-BTI/>

Listerregionen (ikke Hægebostad), ved både oppvekst- og helsesektor, fikk høsten 2015 via Helsenettverk Lister prosjektmidler for å starte forberedelser til å delta i det nasjonale BTI programmet.

Hver kommune har utført en kartlegging av alle tiltak kommunene har for tidlig innsats og samarbeid om familier i utsatte situasjoner. Dette omfatter også kartlegging av kompetanse blant ansatte som jobber med barn, unge og deres foreldre. Denne kompetansekartleggingen er utført av KoRus Sør.

Målet med arbeidet er å danne et grunnlag for et videre målrettet arbeid, både innad i den enkelte kommune samt i et Listersamarbeid, med å bedre den tverrfaglige tidlige innsatsen. Kommunalsjefer innen både helse / omsorg samt skole / barnehage har signert avtale om dette samarbeidet, for å sikre et forpliktende og tverrsektorielt fokus.

Resultatene fra kartleggingen skal presenteres på kommunale samlinger i uke 7 (2016), og på en større regional samling 8-9 mars (2016).

Listerregionen vil etter denne samlingen 8-9 Mars etablere et mer detaljert tiltaksorientert samarbeid knyttet til folkehelsearbeid og satsing innen BTI.

HOVEDMÅL: Helhetlig og koordinert innsats overfor barn, unge og familier det er knyttet bekymringer til.

DELMÅL: Kommunene og hver enkelt tjeneste / enhet har utviklet innsatsen gjennom:

- Å følge opp barn, unge og familier som trenger bistand
- Å gi god informasjon til brukerne om tiltak, tjenester og samarbeid i kommunen
- Å vite hva egen og andre tjenester kan bidra med for å gi god hjelp
- En samlet lokal utviklingsplan for å oppnå hove- og delmål
- Rutiner for kontrolltiltak er planlagt og gjennomføres slik at ledelsen settes i stand til å vurdere den enkelte tjenesteyter og kommunens helhetlige innsats for å nå hoved- og delmål overfor målgruppen.

D: Evaluering

Oppvekstplan Lister 2020 skal evalueres etter at planperioden er utløpt. Evalueringen skal vise om planen har hatt virkning på kommunale tiltak og planer, og om kommunene i Lister har tatt hensyn til de prioriterte områdene som er nevnt i planen, og om planen har hatt en virkning på det interkommunale samarbeidet.

Kommunene må selv foreta evalueringer av de planer og tiltak som iverksettes i den enkelte kommune, og da bør de nasjonale evalueringssystemene brukes på egne barnehager og grunnskoler.